

Török Péter

A jól kihasznált lehetőség

A Bihari Múzeum és a Magyar Géniusz program

2021-ben a berettyóújfalui Bihari Múzeum pályázatot nyújtott be a Nemzeti Kulturális Alap Magyar Géniusz Program Ideiglenes Kollégiumához,¹ amely 8 000 000 forint támogatást ítélt meg az intézmény számára. A benyújtott kutatási tervünk merész volt, a munkatársak létszámához képest már-már vakmerőnek tűnhetett egy ekkora mértékű vállalás. Természetesen minket sem kerülhetett el a kétely, hiszen egy soklépcsős, ezáltal egymásra épülő tervet állítottunk össze, amely egy-egy rosszul felmért lehetőség, vállalás miatt bármikor összeomolhatott volna. Igyekeztünk minden olyan eshetőséget kizárni, ami leküzdhetetlen akadályt gördítene elénk a megvalósítás során, de egy kétéves folyamat minden mozzanatát képtelenség előrelátni és tervezni, főként a személyi változás hektikusságát.

Amiért nyugodt szívvel vágunk bele a pályázat megírásába és később a megvalósításába, az a korábban véghezvitt szervezőmunka és kapcsolatépítés által létrejött biztos alap, amelyet az évek során szisztematikusan fejlesztettünk határon innen és határon túl. Érdemes felsorolni azokat az intézményeket, amelyekkel nagyon jó munkakapcsolatot sikerült kialakítani:

Arany János Múzeum (Nagyszalonta)

Bocskai István Múzeum (Hajdúszoboszló)

Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola (Debrecen)

¹ „A berettyóújfalui járás Bihar vármegye egykori történetiségének feldolgozása Interdiszciplináris kutatás, tanulmányok, monográfia, konferencia megvalósítására.” Pályázati azonosító: 650132/00014.

Hajdúsági Múzeum (Hajdúböszörmény)
Karacs Ferenc Múzeum (Püspökladány)
Körösvidéki Múzeum (Nagyvárad)
Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára (Debrecen)
Méliusz Juhász Péter Vármegyei Könyvtár, Helytörténeti Gyűjtemény (Debrecen)
Partiumi Keresztény Egyetem (Nagyvárad)
Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára (Debrecen)

Arra törekszünk, hogy ez a kapcsolati háló még szélesebb legyen, a jövőt érintő közös gondolkodás megmaradjon, tovább fejlődjön.

A pályázati anyagban komoly vállalásokat tettünk, amelyek akár évtizedes elmaradást kívántak pótolni, ledolgozni. A Bihari Múzeum kutatási lehetőségei, szerepvállalása a magyar tudományos életben inkább ad hoc jelleggel működött, az adott keretek nem tettek lehetővé egy folyamatos, kidolgozott kutatási stratégiát. A közgyűjtemény korábban is küldetésének tekintette Bihar vármegye múltjának feltárását, csak a lehetőség hiányzott annak maradéktalan megvalósításához. Ezt a hátrányt kívántuk némileg csökkenteni a Biharra irányuló célzott kutatásokkal.

A kutatási tevékenység több lépcsőjét is sikerült párhuzamosan abszolválni, amihez a múzeum munkatársaival karöltve a fentebb felsorolt intézmények kollégái, tudományos kutatók és akár segítő önkéntesek önzetlen, kollegiális segítségével elengedhetetlenek bizonyult.

Az elméleti felvetéseken túl számokba öntött formában tettünk vállalásokat a pályázat írása során, amelyek egzakt módon visszaellenőrizhetők. Tény, hogy a statisztikai adat még nem garancia a minőségi kivitelezésre, de ezt nem is a mi tisztünk megítélni, hanem az idő dönti el, hogy az általunk elvégzett és a nagyközönség számára elérhetővé tett produktum majd kellőképpen hasznosul-e a társadalomban.

A vállalt és elvégzett feladatokat a következő táblázatban gyűjtöttük össze:

Feladattípus	Tervezett	Megvalósított
Monográfiák	4	4
Tanulmányok	7	13
Adatbázisok, adattárak	3	9
Konferenciák	3	6
Előadások	nem vállalt feladat	21
Kiállítások	nem vállalt feladat	1
Egyéb rendezvények	nem vállalt feladat	8

A táblázat számaiból jól látható, hogy az előre tervezett, általunk vállalt feladatokat teljesítettük, valamint az is kiolvasható a rendelkezésünkre álló információk alapján, hogy egyes feladattípusoknál jelentős mértékben túlteljesítettük a pályázatban foglaltak, és emellett számos olyan, a projektben nem jelölt munkafolyamatot is elvégeztünk, amely nem szerepelt a tematikánkban, de a sikeres és teljes körű megvalósításhoz elengedhetetlennek tekintettük.

Vállalt és megvalósított feladatok

1. Monográfiák

A pályázat tervezésénél felhasználtuk azokat a hosszú távú kutatásstratégiai programelemeket, amelyeket 2018 óta kívántunk megvalósítani. Jól látható, hogy a múzeum körül kialakult egy kutatócsoport, amely tagjai kisebb vagy nagyobb mértékben foglalkoznak Bihar múltjával. Örömteljes számunkra, hogy a közgyűteményi szférán túl a felsőoktatási intézményekben munkát végző egyetemi oktatók és munkatársak közül is sikerült szerzőket felkérnünk egy-egy monográfia megírásához, lektorálásához. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a Bihari Múzeum által kiadott művek mind a tudományos közösségnek, mind a nagyközönségnek hasznos kiadványok legyenek. Emiatt látott napvilágot három kötet, amelyek Berettyóújfalun, – az egykori mezőváros, majd a két világháború között a megcsönkített Bihar vármegye központja volt – a Nadányi Zoltán költő, író által csak

„Faluvárosnak” vagy „Piripócsnak” nevezett település történetiségének feltárására irányultak.

Berettyóújfalu középkori történetét Bocsi Zsófia régész-történész és Gulyás László Szabolcs történész dolgozta fel, akik egy általános helytörténeti munka kereteit bőven szétfeszítve vizsgálták a népvándorlás korától egészen a 16. század közepéig az elődtelepülések történetét.

A mezőváros 19. századi társadalomtörténeti kérdéseit két történész (Szendrei Ákos és Mezei Milán), valamint egy levéltáros (Vékonyné Kovács Gabriella) vizsgálta, akik a nemzetőrállítás és az országgyűlési képviselők adattára mellett a helyi (berettyóújfalu és berettyószentmártoni) zsidóság megtelepedését és közösségét is bemutatják az olvasóknak. A kötet jelentős részét teszi ki az a forrásközlés-állomány, amely házösszeírásokat, nemzetőrlistákat és házsám-kiosztásokat foglal magába, több százra rúgó névanyaggal, amelyet nem csupán a helyi lakosok, hanem a korszak kutatói, családfakutatói is haszonnal forgathatnak.

A harmadik kötet ebben az új sorozatban (Fejezetek Berettyóújfalu történetéből) az 1944 és 1979 közötti időszakot vette górcső alá. Kiemelendő, hogy az 1981-ben napvilágot látott, Varga Gyula által szerkesztett Berettyóújfalu története című településtörténeti monográfia ezzel a korszakkal nem foglalkozott, nem foglalkozhatott. Néhány szórványos kísérleten kívül nem történt komolyabb kutatás a 20. század második felére vonatkozóan, amelyet ez a kiadvány igyekszik némileg pótolni. Jól látható, hogy az alapkutatások által felszínre hozott eredmények csak megnyitják az utat a további feltárás előtt, de teljesnek nem tekinthetjük. Ez a kötet úttörő a maga nemében, mivel egy olyan időszak feldolgozásának elindítására vállalkozott, amely napjainkig erőteljesen átpolitizált, érzelmeket, sok esetben komoly indulatokat kiváltó kérdéseket rejt magában akár a holokauszt, akár kulákkérdés, a kollektivizálás, vagy az 1956-os forradalom és szabadságharcot illetően.

A divat mondja meg, hogy ki vagy?! című konferenciakötet a múzeum egy teljesen más profilját mutatja be a szakmának és a nagyközönségnek. Egy kétnapos, igencsak sikeres divat- és viselettörténeti konferencia anyagát foglalja magában, amelyből képet kaphatunk az aktuális kutatási trendekből, a hagyományok tiszteléből és akár a modernkori értékváltozás folyamatából is.

A tanulmányok az egész Kárpát-medence magyarlakta területeit érintik, de hangsúlyos szerepet kapnak a 19–20. századi divatkérdések, amelyek sok esetben a viselettörténeti problematikához kapcsolódnak.

A megjelent kötetek bibliográfiai adatai, elérhetőségei:

- 1) Bocsi Zsófia – Gulyás László Szabolcs: Berettyóújfalu településtörténete a középkorban. Berettyóújfalu, 2023. (Fejezetek Berettyóújfalu történetéből 1.)
Elérhetőség: http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/Berettyoujfalu_telepulestortenete_a_kozepkorban.pdf
- 2) Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő: Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig 1944–1979. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2024. (Fejezetek Berettyóújfalu történetéből 2.)
Elérhetőség: http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/2024-07/az_iparosított_faluváros.pdf
- 3) Berettyóújfalu és Berettyószentmárton 19. századi társadalomtörténeti kérdései. Tanulmányok és források. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2024. (Fejezetek Berettyóújfalu történetéből 3.)
- 4) A divat mondja meg, hogy ki vagy?! Divat- és viselettörténeti tanulmányok. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2024.

2. Tanulmányok

Az egy-egy korszakra, kérdéskörre fókuszáló kiadványok mellett olyan tanulmányok megjelentetését vállaltuk, amelyek szintén Biharhoz, Berettyóújfaluhoz kötődtek, vagy a hajdúmúlt emlékeit mutatták be. Hét tanulmány szerepelt a pályázati tervben, amelyet jelentős mértékben sikerült meghaladnunk. A publikációk közül szinte mindegyiket el lehet érni a világhálón, valamint A Bihari Múzeum Évkönyve XXVII. és XXVIII. sorszámot viselő kötetekben, amelyeket szintén közzétettünk a múzeum honlapján. A tanulmányok tematikája sokrétű, igyekeztünk minden olyan kutatási témának helyet adni, amely akár egy újabb monográfia alapját is képezheti a jövőben.

- 1) Csarkó Imre: Legendából valóság. A Berettyóújfalu és környéki táncok kutatásának története és a helyi néptáncoktatás kezdetei. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. 115–142.
http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/bme_xxviii_115_142_0.pdf
- 2) Kiri Edit: Szemelvények Bihar népi gyógyászatából az Etnológiai Archívum adatainak tükrében. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. 7–82.
<http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/1KiriEdit.pdf>
- 3) Mezei Milán – Szőke Richárd Rajmond: Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából. Az ötlettől a megvalósulásig – a Bihari Múzeum időszaki kiállításának forgatókönyve. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXIX. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2024. (Megjelenés alatt)
- 4) Szőke Richárd Rajmond: Adalékok Berettyóújfalu sajtó- és választástörténetéhez – Az 1922-es helyi nemzetgyűlési választás. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. 83–130.
<http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/2SzokeRichardRajmond.pdf>
- 5) Szőke Richárd Rajmond: Az Egységes Párt 1922-es berettyóújfalu kampánya. Új Nézőpont, 9. (2022) 2. 5–21. http://ujnezopont.com/wp-content/uploads/2022/11/03-Szoke-Richard-Rajmond_1.pdf
- 6) Szőke Richárd Rajmond: Az újfalu tizenegyek. Két levél a Berettyóújfalu Sport Egylet vezetőségétől. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. 35–58.
http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/bme_xxviii_35-58_0.pdf
- 7) Szőke Richárd Rajmond: Szilágyi Lajos választási eredményei a Berettyóújfalu választókerületben 1916–1931. In: KERESZT/EZŐDÉSEK Választak és metszéspontok a kultúrában és a történelemben Interdiszciplináris

Tanulmányok II. Szerk. Ajtay-Horváth Magda – Tukacs Tamás. Nyíregyháza, 2023. 171–180.

- 8) Tardy György: Berettyóújfalu keletkezése, története és fejlődése. Berettyóújfalu, 1937. A szöveget gondozta, jegyzetekkel ellátta, a bevezető tanulmányt írta: Mezei Milán – Szőke Richárd Rajmond – Török Péter. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. 143–184.
http://biharimuzeum.hu/sites/default/files/inline-files/bme_xxviii_143_184_0.pdf
- 9) Török Péter: „...én Nagyságod parancsolatja nélkül nem cselekedtem, nem is cselekszem...” – Adalékok Buday Istvánné Melczer Erzsébet életrajzához. Új Nézőpont, 9. (2022) 3–4. 35–44.
<http://ujnezopont.com/wp-content/uploads/2023/03/06-Torok-Peter.pdf>
- 10) Török Péter: Kovács Jancsi titkos küldetése(i). Egy kém vallomása, avagy egy nagyotmondó fiú esete az igazsággal. In: Ünnepi kötet Papp Klára 70. születésnapjára. Szerk. Jeney-Tóth Annamária, Tóth Orsolya és Bárány Attila. Debrecen, 2022. 427–436. (Speculum Historiae Debreceniense 35.)
https://tortenelem.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/papp_klara_kotet_teljes_korr_11.14.pdf
- 11) Török Péter: A szabolcsi hajdúvárosok a Rákóczi-szabadságharc idején. Századok, 158. (2024) 4. 639–664.
- 12) Török Péter: Adatok Buday István alispáni pályafutásához. Új Nézőpont, 11. (2024) 1–2. (Megjelenés alatt)
- 13) Török Péter: A jól kihasznált lehetőség. A Bihari Múzeum és a Magyar Géniusz program. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXIX. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2024. (Megjelenés alatt)

3. Adatbázisok, adattárak

A Bihari Múzeumban 2018 óta szisztematikusan folyik az adatbázis-építés, amely erre a közgyűteményi területre nem igazán jellemző. A nagy mennyiségű adatfelvitel és annak publikálása elengedhetetlen ahhoz, hogy az állampolgárok megismerjék a múzeum által őrzött műtárgyakat, azokat az információkat, amelyeket az intézmény gyűjtött össze a több évtizedes fennállása során. Az előre tervezett adatbázisok rendjét némileg átstrukturáltuk, olyan adatsorokat rögzítettünk, amelyek jobban illeszkedtek a tanulmányok és a monográfiák, tanulmánykötetek által megcélzott kutatási kérdésekhez.

Jelentős állományt sikerült rögzítenünk a berettyóújfalui választói névjegyzékekből az 1920 és 1940 közötti időszakra vonatkozóan (25 051 rekord), valamint Szűcs Sándor néprajzkutató hagyatékából, amelyet a püspökladányi Karacs Ferenc Múzeum őriz (5146 rekord). Az iparosok és kereskedők fontos részét képezték a helyi társadalomnak, amelyet a Berettyóújfalui járás ilyen irányú tevékenységet folytató lakosainak bemutatását célzó adatbázisban tettük nyilvánossá (2007 rekord). Az adatbázis-építéshez két elengedhetetlen feltételnek kellett teljesülni: együttműködés az állományt őrző közgyűteményekkel (MNL Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára, Karacs Ferenc Múzeum) és a munkatársak munkája (az adatrögzítésben részt vett: Erős Anna, Fegyverné Marczin Vanda, Kondor Beáta, Mezei Milán, Szőke Richárd Rajmond, Szűcs Endre). A rögzítésre került állományok minden esetben publikálásra kerültek egy intézmények felett álló honlapon, a biharkutatas.hu felületén.

Az elkészült adatbázisok:

Az adatbázis megnevezése	Bemutató dátuma	Elérhetőség
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1922	2023.05.18.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3789
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1928	2023.05.18.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3796
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1929	2023.05.18.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3798
Szűcs Sándor adatbázis	2023.12.04.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3867
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1927	2024.05.21.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3902
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1930	2024.05.21.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3904
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1931	2024.05.21.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3906
Berettyóújfalui és Berettyószentmárton választói adatbázisa – 1932	2024.05.21.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3908
Berettyóújfalui járás iparosainak és kereskedőinek adatbázisa	2024.05.21.	http://biharkutatatas.hu/?page_id=3918

4. Konferenciák

A Bihari Múzeum konferenciák, tudományos ülések, könyvbemutatók során igyekszik bemutatni azon friss kutatási eredményeket, amelyek kötődnek Biharhoz. Két konferenciasorozat (a Bihari Diéta és a Bihar-kutatás) képezi ezen rendezvények gerincét, de a kifejezetten tudományos kérdésekre fókuszáló konferenciák mellett olyan szakmai kérdések köré csoportosított rendezvényeket is szervez az intézmény, amelyek az aktuális muzeológiai, közgyűjteményi problémákra keresik a válaszokat. Emellett Berettyóújfalu város 415. évfordulója adott lehetőséget arra, hogy a hajdúmult, amely több egykori vármegyét érintett, újra nagyobb publicitást kapjon. Berettyóújfalu Város Önkormányzata 2021-ben adta át városunk egykori zsinagógáját, amely Zsinagóga Kultúrtér néven működik. Az új intézmény egyik fő célkitűzése, hogy feltárja a berettyóújfalui zsidó közösség múltját, amihez a Géniusz program keretében egy konferenciával, előadásokkal, valamint publikációkkal sikerült hozzájárulnunk. A Bihari Múzeum a pályázat két évére vonatkozóan három konferenciát tervezett, amelyből végül 6 tudományos szimpóziumot sikerült rendezni, amelyeken összesen 57 előadó, határon innen és túl, mutathatta be aktuális kutatási eredményeit. Mind a hat konferenciát élő adásban közvetítette a múzeum, amelyeket bármikor vissza lehet nézni, elérhetők az intézmény Facebook oldalán, valamint a Youtube csatornáján.

Cím	Helyszín	Időpont	Link
XII. Bihari Diéta	Bihari Múzeum előadóterme	2021.12.06.	https://youtube.com/playlist?list=PL_eH_HFbEnvwlsXFyL-hu0ij5S9RAILQcvZ&si=pv9J4VXJqZApJxhn
A virtuális kalendáriumtól az adatvizualizációig – A helytörténetkutatás lehetőségei az online térben	Bihari Múzeum előadóterme	2022.03.28.	https://youtube.com/playlist?list=PL_eH_HFbEnvwls5BKWjgW0JPFPPvxqBfQu-&si=ln7rCHY8XnJjEJgf
Zsidósorsok a Partiumban	Bihari Múzeum előadóterme	2022.10.03.	https://www.youtube.com/playlist?list=PL_eH_HFbEnvwlvIDJxt_jcO95H_M-1yDjCD
VIII. Bihar-kutatás konferencia	Nadányi Zoltán Művelődési Ház, Erdélyi Gábor terem	2022.12.05.	https://www.youtube.com/playlist?list=PL_eH_HFbEnvwlsJKh_KqbRqjiuyxBs991e6
Berettyóújfalú 415. Emlékkonferencia a bihari és szabolcsi hajdúság évszázáiról	Bihari Múzeum előadóterme	2023.05.22.	https://www.facebook.com/biharimuzeum/berettyoujfaluj/videos/1182666433130233/
XIII. Bihari Diéta	Nadányi Zoltán Művelődési Ház, Erdélyi Gábor terem	2023.12.04.	https://www.facebook.com/biharimuzeum/berettyoujfaluj/videos/319149190927855/

Pályázatunkban az első öt kategóriában tettünk vállalásokat, amelyeket fentebb olvashattak. A további típusokban önként, a kutatási programhoz kapcsolódóan alkottak a munkatársak.

5. Előadások

A kutatási eredmények megismertetése a szakmával és a nagyközönséggel minden esetben kiemelt jelentőséggel bír a projekt számára. A fentebb említett monográfiák, tanulmánykötetek és tanulmányok mellett a konferenciaszervezéshez kapcsolódó elvárható követelmény a tudományos kutatást folytató muzeológusoktól az aktív részvétel ezeken a rendezvényeken, amely előadás, levezető elnöki tisztt formájában ölthet testet. A Bihari Múzeum három munkatársak mindkét területen képviseltette magát, nem csupán a saját rendezésű konferenciákon, hanem a kutatáshoz illeszkedő, más intézmények által szervezett tudományos szimpóziumokon is. Nagy örömünkre szolgált, hogy több alkalommal volt lehetőségünk határon túli kollégákat fogadni intézményünk rendezvényein, valamint részt vennünk a határon túli kutatók szervezésében lezajló üléseken.

- 1) Mezei Milán: „Ott álltak a régi zsidó famíliák házai”. A berettyóújfalui zsidóság társadalomtopográfija a dualizmus korában. Zsidósorsok a Partiumban konferencia. Berettyóújfalú, 2022. október 3.
- 2) Mezei Milán: „Melyik itt Govrik szolgabíró?”. Az 1846-os botránnyos paradisi fürdőbéli verekedés történeti narratívái. VIII. Bihar kutatás konferencia. Berettyóújfalú, 2022. december 5.
- 3) Mezei Milán: Az ötlettől a megvalósulásig: a Bihari Múzeum Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalú múltjából című időszak kiállításának „rövid” bemutatása, ismertetése. I. Megyei Múzeumi Találkozó. Létavértes, 2023. október 7.
- 4) Mezei Milán: „...nemességéből pedig a Helytartó Tanács által kivetkezettődvén a nemtelen rabok közé záratott”. A „nemesi bűnözés” társadalomtörténeti vizsgálata Bihar vármegyében a hosszú 19. század első felében (1790–1848). VI. Partium-konferencia. Nagyvárad, 2023. november 10.

- 5) Mezei Milán: „Curialis falvak, hadnagyi székek és gonosztevők”. O’sváth Pál műveiben – A Sárréti járás nemesi társadalma a 19. század elején (1790–1849) a források tükrében. XIII. Bihari Diéta konferencia. Berettyóújfalu, 2023. december 4.
- 6) Mezei Milán: A berettyóújfalui zsidó közösség története a 19. században. 51. Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltári Napok. Berettyóújfalu, 2024. május 29.
- 7) Szőke Richárd Rajmond: A Berettyóújfalu Topotéka. A virtuális kalendáriumtól az adatvizualizációig – A helytörténet-kutatás lehetőségei az online térben. Berettyóújfalu, 2022. március 28.
- 8) Szőke Richárd Rajmond: Asszimiláció és sport – a Berettyóújfalui Sport Egylet. Zsidósorsok a Partiumban konferencia. Berettyóújfalu, 2022. október 3.
- 9) Szőke Richárd Rajmond: A vidéki zsidóság és a sport kapcsolata: a Berettyóújfalui Sport Egylet. A holokauszt kutatás legújabb eredményei konferencia. Budapest, 2022. október 20.
- 10) Szőke Richárd Rajmond: Az 1922-es berettyóújfalui nemzetgyűlési választás. Fiatal kutatók konferenciája. Létavértes, 2022. november 12.
- 11) Szőke Richárd Rajmond: Berettyóújfalu és Berettyószentmárton választói társadalma 1922-ben. VIII. Bihar kutatás konferencia. Berettyóújfalu, 2022. december 5.
- 12) Szőke Richárd Rajmond: Szilágyi Lajos választási eredményei a berettyóújfalui választókerületben 1916–1931. Cross/roads – Kereszt/eződések konferencia. Nyíregyháza, 2023. április 18.
- 13) Szőke Richárd Rajmond: Szilágyi Lajos kora a Bihari Múzeum tárgyainak tükrében. 2023. évi XXIV. Országos történész muzeológus konferencia és szakmai továbbképzés. Zalaegerszeg, 2023. június 28.

- 14) Szőke Richárd Rajmond: Az 1922-es berettyóújfalui nemzetgyűlési választás. VI. Partium-konferencia. Nagyvárad, 2023. november 10.
- 15) Szőke Richárd Rajmond: Az újfalui tizenegyek – Berettyóújfalu két világháború közötti futballélete. 50. Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltári Napok. Zsáka, 2023. november 15.
- 16) Szőke Richárd Rajmond: Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából. Egy kiállítás tapasztalatai. ITT konferencia. Budapest, 2023. november 27.
- 17) Szőke Richárd Rajmond: A történetíró lokálpatrióta – Tardy György és helytörténeti munkája. XIII. Bihari Diéta konferencia. Berettyóújfalu, 2023. december 4.
- 18) Török Péter: Buday István hajdúvárosi főkapitány (politikai) életrajza. 49. Hajdú-Bihar Megyei Levéltári Napok. Debrecen, 2022. november 8.
- 19) Török Péter: A szabolcsi hajdúvárosok és a Rákóczi-szabadságharc. Berettyóújfalu 415. Emlékkonferencia a bihari és szabolcsi hajdúság évszázadairól. Berettyóújfalu, 2023. május 22.
- 20) Török Péter: Szatmártól Biharig: bölsei Buday István (1654 k. – 1710) vázlatos életrajza. VI. Partium-konferencia. Nagyvárad, 2023. november 10.
- 21) Török Péter: A szabolcsi hajdúvárosok a Rákóczi-szabadságharcban. Vármegyék 1000 éve a Haza védelmében: Hajdú-Bihar Vármegye a honvédelem szolgálatában. Debrecen, 2024. április 11.

6. Kiállítás

A Bihari Múzeum által benyújtott pályázat csak tudományos kutatási kérdésekre vonatkozott, illetve a hagyományosnak tekinthető publikációs formákat jelöltük meg, mint tudásátadási lehetőség. Ettől függetlenül a munkatársak által végzett adatrögzítő, adatfeltáró munka eredményeként összeállt egy olyan tematika, amely lehetőséget nyújtott számunkra egy időszak kiállítás elkészítéséhez.

A „Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából” címet viselő kiállítás a munkatársak friss kutatási eredményeiből született, amely olyan személyeket gyűjtött össze, akik nélkül a ma ismert Berettyóújfalu feltehetően nem ilyen formában létezne.

A tárlatot 2023. május 23. és december 31. között összesen 892 látogató tekintette meg. Az Év Kiállítása című pályázaton a kiállítás elismerő oklevelet kapott.

7. Egyéb, nem konferencia-típusú rendezvények

Az intézmény a konferenciák rendezése mellett olyan rendezvények megszervezését is vállalta, amelyek szervesen kapcsolódtak a kutatási eredmények publikálásához, valamint a múzeum tudományos gondolatiségéhez. Kötetbemutatók, előadások, adatbázis-bemutatók, valamint kiállítás megnyitó gazdagította a projekt lebonyolítását.

- 1) Berettyóújfalu és Berettyószentmárton választópolgárai adatbázis-bemutató. Bihari Múzeum előadóterme, 2023. május 18. <https://www.facebook.com/biharimuzeumberettyoujfalu/videos/604875481594774/>
- 2) Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából. Kiállítás megnyitó. Bihari Múzeum előadóterme, 2023. május 23. https://www.facebook.com/bihari_muzeumberettyoujfalu/videos/271360818701539/
- 3) A „Berettyóújfalu településtörténete a középkorban” című kötet bemutatója. Bihari Múzeum előadóterme, 2023. június 5.
- 4) Szűcs Sándor adatbázis-bemutató. Nadányi Zoltán Művelődési Ház, Erdélyi Gábor terem, 2023. december 4. <https://www.facebook.com/100063640837760/videos/319149190927855>
- 5) „Márki Sándor: Bihar megye rövid története” könyvbemutató. Nadányi Zoltán Művelődési Ház, Erdélyi Gábor terem, 2024. január 24. <https://www.facebook.com/biharimuzeumberettyoujfalu/videos/862876402302146>

- 6) Iparosok, kereskedők, választói névjegyzékek adatbázis-bemutató. Bihari Múzeum előadóterme, 2024. május 21. https://www.facebook.com/bihari_muzeumberettyoujfalu/videos/1131429674750251
- 7) „Az iparosított faluváros” című kötet bemutatója. Sinka István Városi Könyvtár előadóterme, 2024. június 13. <https://www.youtube.com/watch?v=rURby5fd0A>
- 8) Kettős könyvbemutató a Bihari Múzeumban. Bihari Múzeum előadóterme, 2024. október 1.

A kutatás eredményeinek hasznosulása

A kétéves projekt a Bihari Múzeum számára egy olyan tudományos és szellemi műhely kialakítását tette lehetővé, amely biztos bázis nyújt Bihar múltjának feltárásához, megismeréséhez. Olyan szakmai kapcsolatok, olyan szakmai háló épült ki az intézmény körül, amelyre eddig még nem volt példa. A múzeum felkerült az ország tudományos térképére – mind az elért eredmények, mind a tudományszervező tevékenysége által. Ez az újrapozicionálás nyithat meg számunkra olyan új lehetőségeket, amelyek továbbra is támogatják majd a magasszintű kutatást, feltárást, honismereti tevékenységet. Ezek a lépések szükségesek voltak ahhoz, hogy a kutatás során feltárt eredmények testet öltsenek és több formátumban (online-offline; tudományos, tudományos-ismeretterjesztő, ismeretterjesztő) a széles nagyközönséghez is eljussanak, illetve a nevelés minden területén, az óvodáktól az egyetemekig hasznosítani tudják a nevelők, tanárok és oktatók. A tudományos feltárás alapozza meg az újabb és újabb időszaki kiállításokat a Bihari Múzeumban, vagy akár az együttműködő partnereknél is. Vándorkiállítások készülhetnek ezekből az anyagokból, amelyeket határon innen és határon túl lehet bemutatni a magyarajkú és külföldi vendégek számára.

Az önállóan megjelenő monográfiák, a Bihari Múzeum Évkönyvében és az Új Nézőpont online folyóirat hasábjain napvilágot látó tanulmányok minden esetben online formában is elérhetővé válnak a nagyközönség számára.

Ugyanígy az adatbázisok is, amelyek a közgyűjtemények által közösen kezelt www.biharkutatas.hu oldalon kerültek publikálásra. A Bihari Múzeum ezen projekt során megalapozta azt, hogy a feltárás során saját gyűjteményeinek rekordjait a www.biharimuzeum.hu honlapon nyilvánosságra hozza és kutathatóvá, elérhetővé tege mindenki számára. Ezt a tervezetet még 2024 folyamán sikerrel kívánja abszolválni.

A projekt során szervezett konferenciák a szakmán túl olyan magánszemélyeket is megszólítottak, akik érdeklődnek Bihar és Magyarország múltja iránt. A konferenciákat minden esetben interneten keresztül követhetővé tettük, és az előadások rögzítést követően a múzeum közösségi média felületein (Facebook, Youtube) tettük közzé.

A saját szervezésű konferenciák mellett más tudományos üléseken is részt vettünk, bemutatva a projektbe folyó munkát, kutatást. Igyekeztünk a felsőoktatási intézményekbe is eljutni, hogy szakdolgozó egyetemistáknak, doktori pálya előtt álló hallgatóknak témát kínáljunk. Önkénteseket vontunk be a kutatásokba, ami sikeresnek bizonyult, hiszen a múzeum évkönyve egyre több olyan honismereti írásnak tud teret biztosítani, amely Bihar múltjához kapcsolódik.

A pályázat két és fél éve során a Bihari Múzeumnak sikerült egy erős kapcsolati hálót kiépíteni határon innen és túl azokkal a társintézményekkel, akik Bihar múltjának feltárását prioritásnak tekintik. Jól látható, hogy nem csupán alkalmi együttműködésekről van most már szó, hanem rendszeres, közös gondolkodáson alapuló munkakapcsolatokról, ami a jövőt tekintve több mint biztató. Ugyanez mondható el a tudományos és helytörténeti kutatókkal kapcsolatban is, akik keresik a lehetőséget a bihari témák kutatása terén. Jól látható, hogy a Bihari Múzeum megkerülhetlenné vált kiadványai, rendezvényei által a Biharról folyó diskurzus tekintetében.

A nagyközönség számára minden, amit ezen projekt keretében készült, elérhetővé vált a világháló, visszanezhetővé tettük a konferenciák anyagát, a publikációk pedig megtekinthetők az évkönyv, az Új Nézőpont folyóirat (<http://ujnezopont.biharkutatas.hu/>) hasábjain, valamint az adatbázisok a www.biharkutatas.hu felületén. A kapcsolódó rendezvényeken (kötetbemutatók, adatbázis-bemutatók,

kiállításmegnyitók konferenciák) több ezren követhették (helyben és online) a múzeum munkásságát, és az elérhetőség biztosítja mindenki számára, hogy ezek a kutatási eredmények a későbbiekben is elérhetőek legyenek az egész világon.

A well-used opportunity

Bihari Museum and the Hungarian Genius Program

This two-year project allowed the Bihari Museum to establish a scientific and intellectual workshop that serves as a solid basis for exploring and understanding the history of Bihar County. Unprecedented professional links and networks have been built around our institution. Achievements and science management work of the museum put us on the scientific map of Hungary. Repositioning might open up new opportunities for us that will continue to support high-level research, exploration, and cultural heritage activities. These steps were necessary to ensure that our research results could be disseminated to the general public in various formats (online-offline; scientific, scientific-educational, educational) and used by educators, teachers, and lecturers in all areas of education, from kindergartens to universities. Scientific exploration serves as the basis for new temporary exhibitions of the Bihari Museum or even our partner museums. These materials can also be used to create travelling exhibitions, which can be presented both inside and outside the country to Hungarian and foreign visitors.